KAZALIŠTE Projekt 12/2 u Zagrebačkome kazalištu mladih u režiji Slobodana Karajlića

Csilla Barath Bastaić

Izazov glumačkog umijeća

■ *Predstava je bez čvrstog koncepta, leženra, lepršava i prepuna improvizacija*

Helena BRAUT

»Projekt 12« započeo je u rujnu 2008. godine kad je legenda newyorške scene Ellen Stewart i osnivačica La MaMe drugi put gostovala na Festivalu svjetskoga kazališta u Zagrebu. Iako u zrelim godinama, Stewartičino znanje, iskustvo, a posebice životni i umjetnički elan je na zavidnoj razini, te je u dogovoru s umjetničkom ravnateljicom FSK-a i ravnateljicom Zagrebačkoga kazališta mladih Dubravkom Vrgoč krenula u aktivan rad s glumcima, koji je poslije dobio ime »Projekt 12«.

U proljeće ove godine, od 29. ožujka do 10. travnja, vratila se kako bi ponovno radila s mladih kazalištarcima, nazočila izvedbama (8. i 9. travnja) te dobila uvid u rad pojedinih skupina. Projektu 12 je zamislila kao profesionalnu podršku mladim domaćim profesionalnim i neprofesionalnim kazalištarcima bez prostora za rad s ciljem njihove afirmacije. Tada je Stewart stigla s dvoje glazbenika, Yukiom Tsujiem i Heather Paauwe, koji su osmislili glazbu za pojedine izvedbe, te asistenticom Kaori Fujiyabu.

Tako smo vidjeli fragment »Ispovijesti«, svojevrsne etide o glumi, »Story«, pričanje bajke fizičkim teatrom u hipi stilu, »Equinoxe de printemps«, neverbalni ljubavni trokut, i »Mišolovku«, svojevrsni detektivski mjuzikl.

Njezin »Projekt 12« živi i dalje, zahvaljujući podršci ZKM-a, ovoga puta uz sudjelovanje dramaturginje Olje Lozice i beogradskog redatelja Slobodana Karajlovića. Tako se na sceni Polanec ZKM-a, u utorak na večer, rodio tzv. »Projekt 12/2« u kojem su sudjelovale: Csilla Barath Bastaić, Tanja Smoje, Ana Vilenica, Romina Vitasović, Ivana Krizmanić i Marija Tadić. Njihove izvedbe, koje su na tragu poetike razbijanja rampe, iznošenja privatnog glumačkog i intrigantnog miješanja s onim skrivenim licem performera, nalikuju projektu »Ispovijedi« u kojem su neke od glumica iz sadašnjeg projekta sudjelovale. U određenom smislu velik je prinos ovog projekta, što je pokazao živu pulsirajuću glumačku scenu osvijetljenu iz drugog kuta, što bi mogao biti putokaz da se ovaj projekt i dalje podupire. Također da naše glumište ima itekako zanimljivih umjetnika.

Primjerice, računati treba, svakako, na Anu Vilenicu, trenutačno ponovno angažiranu u sapunici, koja je svoju prezaposlenost sjajno predočila zastrašujuće uzbuđenim izgovaranjem svoga dnevnog rasporeda. Nadalje, Csilla Barath Bastaić dojmljivo je publici prenijela što će je sve očekivati u predstavi, sugestivno, toplo, uplićući nas, na krilima mašte, u nastajanje projekta.

Odlična je bila i Romina Vitasović, koja je preispitala jednu svoju staru frustraciju vezanu uz skupljene kilograme u dječjoj dobi ili se pak, autoreferencijalno, ocuđivala što glumac može činiti na sceni ispitujuće svoje fizičke mogućnosti.

Ivana Krizmanić je duhovito i vrckavo, s jakim interpretacijskim proplamsajima, ispripovijedala priču iz »osobnog rakursa« o ljubavnom brodolomu ili pak pokazala cijelu skalu tipologije mogućih smijehova. Nešto manje atraktivne nastupe imale su Tanja Smoje i Marija Tadić.

Sveukupno, predstavu bez čvrstog koncepta, ležernu, lepršavu, otkvačenu i prepunu improvizacija i slučajnih rješenja, vodila je dobra energija susreta s ljepotom glumačkog umijeća.

Nagrada Nikoli Vraniću

ZAGREB - Godišnje nagrade Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti predane su dobitnicima na svečanosti u Staroj gradskoj vijećnici. Veliku nagradu za životno djelo primio je fotograf Nikola (Nino) Vranić (BiH, Bileća, 1933.) Nagradu ULUPUH-a za najbolju izložbu u 2009. su dobili predstavnici 43. zagrebačkog salona (primijenjene umjetnosti i dizajn) pod nazivom »Anti-dizajn/Trajne alternative«, u koncepciji Silve Kalčić. Autoru animiranih filmova Zdenku Bašiću predana je Nagrada za najboljega mladog umjetnika. Počasnim članovima proglašeni su Vesna Jurić-Bulatović, pomoćnica ravnatelja MUO i voditeljica marketinga u muzeju, Marina Bagarić, viša kustosica u MUO, ravnatelj HDLU-a Branko Franceschi i fotograf Stanko Abadžić. ULUPUH-ovo godišnje priznanje za doprinos ugledu udruge dodijeljeno je ilustratoru Tomislavu Zlatiću za angažman na pripremi ovogodišnjeg Festivala ilustracije u Fužinama. [Hina]

ARHITEKTURA Godišnja izložba ostvarenja hrvatskih arhitekata i nagrade UHA

Godina dometa za pamćenje

Nagrada »Viktor Kovačić« za životno djelo pripala je zagrebačkomu arhitektu, ali rođenom Osječaninu Andriji Mutnjakoviću

Maja SAJLER GARMAZ

OSIJEK - Današnja kreativnost i kvaliteta hrvatskoga arhitektonskog stvaralaštva pišu novu svijetlu povijest hrvatske arhitekture, istaknuto je u utorak u Osijeku na otvorenju godišnje izložba radova hrvatskih arhitekata u 2009. godini, koju su zajedno organizirali Udruženje hrvatskih arhitekata i Društvo arhitekata grada Osijeka.

Voditelj stručnog savjeta Udruženja hrvatskih arhitekata Nenad Kondža kazao je da je za ovogodišnju izložbu prijavljeno 145 autorskih radova, u kojima je sudjelovalo oko 200 suradnika. Arhitektonski izlošci razvrstani su u nekoliko skupina, među kojima su obiteljske kuće, stambene, poslovne i javne zgrade, rekonstrukcije i dogradnje te intervencije u javnome prostoru.

»Ovo je godina za pamćenje u hrvatskoj arhitektonskoj produkciji, kada govorimo o broju i kvaliteti radova. A izložba je dokaz kreativnosti i kvalitete koju danas imamo u arhitektonskom stvaralaštvu«, rekao je Kondža, dodavši da će izložba u Osijeku biti postavljena do 15. siječnja, nakon čega će biti prikazana i u ostalim pokrajinskim društvima hrvatskih arhitekata.

Nakon otvorenja izložbe predane su i nagrade Udruženja hrvatskih arhitekata za najuspješnija ovogodišnja autorska arhitektonska djela u Hrvatskoj i svijetu.

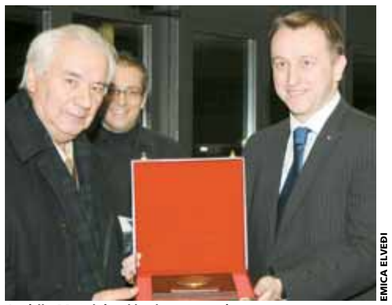
EMICA ELVEDI

Andrija Mutnjaković prima nagradu

Nagradu »Viktor Kovačić« za životno djelo, kao najviše priznanje za cjelokupan životni opus, Udruženje hrvatskih arhitekata ove je godine dodijelilo zagrebačkomu arhitektu, ali rođenom Osječaninu Andriji Mutnjakoviću.

Godišnja nagrada »Neven Šegvić« za najuspješniji publicistički, kritički i teorijski rad u arhitekturi i urbanizmu predana je posthumno, proljetos preminulom arhitektu Tomislavu Odaku za »Arhitektonske kronike«.

Skupina autora »3LHD« dobila je godišnju nagradu »Bernardo Bernardi« za najuspješnije ostvarenje u oblikovanju i unutarnjem uređenju, i to za projekt interijera riječke dvorane »Zamet«. Za najuspješnije ostvarenje u stambenoj arhitekturi dodijeljene su dvije nagrade »Drago Galić« - Studiju Up za poslovnostambeni objekt »Sukošansjever« u Splitu i Tomislavu Paveliću za projekt obiteljske kuće u Rudešu.

Nagradu »Viktor Kovačić« za najuspješnije arhitektonsko ostvarenje u 2009. dobili su Produkcija 004 za projekt Ustanove hitne medicinske pomoći u Zagrebu te Saša Randić i Idis Turato za dječji vrtić »Katarina Frankopan« na Krku.

ANDRIJA MUTNJAKOVIĆ:

Djeca u Trešnji traže kolačiće

»Arhitekturi sam se uvijek veselio. Za mene je ona uvijek bila igra. A kada se čovjek igra, onda može napraviti ljepe stvari. Možda je to razlog zašto sam napravio neke projekte koji dobivaju stručna priznanja«, kazao nam je Andrija Mutnjaković, nakon što je okrunjen nagradom za životno djelo. Na upit može li izdvojiti neki svoj najdraži rad, Mutnjaković je kazao kako je to vrlo teško, ali ipak je izdvojio dva. »To su Biblioteka u Prištini, koja je prezentirana u cjelome svijetu i za koju sam dobio međunarodna priznanja, ali i kazalište Trešnja u Zagrebu. Tamo kada djeca dolaze, uvijek pitaju roditelje smiju li skinuti kolačiće sa zida zgrade. Ona je cijela tako sva u obojenim pločicama, da djeca misle da stvarno ulaze u neku bajku«, kazao je Mutnjaković. Dodaje da su mu među dražim radovima i neki koje nikada nije ostvario, poput njegovih projekata kinetičke arhitekture, odnosno kuća i crkvi koje se rastvaraju i imaju dinamiku krova koji se otvara. Govoreći o hrvatskoj arhitekturi danas, Mutnjaković naglašava da hrvatska arhitektura niže uspjehe na svim svjetskim izložbama, te je izrazio zadovoljstvo jer se postigla stalnost u kakvoći i kreativnosti.

IZLOŽBA »Zagrebačka dvorišta« u Muzeju grada Zagreba

Nestala poezija dvorišta

■ *Projekt »Fotografija i mladi« Centra za kulturu i informacije Maksimir i Muzej grada Zagreba ove godine otkriva zaboravljeni mikrosvijet dvorišta*

Martina KALLE

ZAGREB - Dvorišta su čarobni mikrosvijet života. Ona zagrebačka opjevao je Drago Britvić, pjesnik koji je njih i sve tajne prolaze među njima toliko poznavao da je kroz njih mogao doći od Trešnjevke do Tkalčićeve, kako je svojedobno kazao njegov sin, dirigent Saša Britvić. »Znao sam sva zagrebačka dvorišta«, na jednom mjestu u svojoj biografiji »Fantom slobode« kaže još jedan cijenjeni, ali rock poeta zagrebačkih ulica - Branimir Johnny Štulić.

U njima se družilo, zajednički ih se održavalo, »škicalo« što se događa kod susjeda, a i svađalo. Možda najljepšu odu vremenu nestalom u žrvnju suvremenog života, a gdje je i dvorište imalo nemalu ulogu, dao je slavni film Kreše Golika »Tko pjeva zlo ne misli«.

Kako danas žive zagrebačka dvorišta, svojim su objektivima zabilježili učenici 11 zagrebačkih osnovnih škola, a zajednička izložba »Zagrebačka dvorišta« u Muzeju grada Zagreba donosi njihova viđenja, a i različite poetike, zagrebačkih dvorišta danas.

Divlji zapad usred grada: Prvonagrađena fotografija Adriane Benjak

Oronula dvorišta središta grada i »idila« periferije, koja to najčešće nije, šarmantni detalji, mala privatna carstva kiča za osobni užitak, brižno uređena dvorišta sa cvijećem i šišanom travicom, ali i kokice koje kopkaju po blatu, drva za ogrjev i mačke čuvarice. Slučajno ili ne, ali na fotografijama nema ni jednoga psa. Jesu li to čuvari kuće pobjegli pred fotoaparatima ili su svi postali kućne maze?

Svašta kriju ta zagrebačka dvorišta, samo treba malo skrenuti s uobičajenih ruta i zaviriti u njih. Mladi fotografi pokazuju raznolikost interesa i poetika - ima tu užitka u prirodi, vidi se i ekološka osviještenost onih koji bilježe mračnu stranu života što ga svakojaka tehnika sve više olakšava, nije zanemariva ni pokoja socijalna nota, retro štih i oko za detalj, neki pokazuju smisao za kompoziciju, a ne manjka ni određena doza šarma.

Koliko su dvorišta izgubila svoju drevnu socijalnu ulogu, možda najbolje bilježi fotografija današnjeg stanja dvorišta u Basaričekovoj 11, na Gornjemu gradu, već spomenutog u tekstu po slavnom filmu koji ga je upisao u skupno pamćenje, a koje tu djeluju kao obitavalište duhova. Izložba »Zagrebačka dvorišta« plod je projekta »Fotografija i mladi«, što ga, već drugu godinu za redom, u suradnji s Centrom za kulturu i informacije Maksimir organizira Muzej grada Zagreba.

RAZGOVOR Umjetnik Damir Bartol Indoš u povodu nastupa na 6. velesajmu kulture u Zagrebu

Lajka je mit pobunjenika

Danas je moja predstava »Lajka, prvi pas u svemiru« protest protiv svake političke manipulacije

Vedran JERBIĆ

Krik za koji nismo sigurni da li je ljudski, iako vidimo kako ga proizvodi čovjek u kabanici, koračajući unutrašnjošću svemirskog broda (ili je to ipak samo pozornica), i odašiljući svoj glas u beskonačne dubine mraka, s ciljem da ostane tamo do kraja vremena - prizor je to iz scenskog nastupa Damira Bartola Indoša »Lajka, prvi pas u svemiru«, održanog u Njirićevu paviljonu, posljednje večeri 6. velesajma kulture.

Ovaj kazališni umjetnik već dugo svojim djelima uznemirava i poziva na istraživanje svijesti lišavajući nas uobičajenih sredstava istraživanja, tjerajući gledaoca da se snalazi u novom, nepoznatom, umjetničkom prostoru. S Damirom Bartolom Indošom razgovarali smo dan nakon njegova nastupa u Njirićevu paviljonu.

TOMISLAV KRIŠTO

Damir Bartol Indoš: Smatram se predstavnikom metafizičkog političkog teatra

Narušena prava života

■ **Vaš glazbeno scenski nastup »Lajka, prvi pas u svemiru« izveden je prvi put prije desetak godina. Što je ta izvedba tada značila za Vas, a što predstavlja danas?**

- Velesajam kulture odabrao je »Lajku« zbog njihove ovogodišnje teme svemira i za tu svrhu smo ju ponovno obnovili u Njirićevu paviljonu, koji donekle podsjeća na komandnu sobu svemirskog broda.

Kada sam prije desetak godina izvodio »Lajku«, htio sam možda reći da su narušena prava životinja, a danas bih mogao reći da su narušena prava života, prava živoga bića. Poglavito zato što su rezultati dobiveni tim eksperimentima bili beznačajni i nisu značili ništa za daljnje svemirsko istraživanje, te su bili samo pokušaj da se, pod svaku cijenu, živo biće pošalje u svemir.

Danas je moja izvedba protest protiv svake političke manipulacije s idejom koincidencije života. Smatram da smo mi slučajno rođeni kao ljudi, a ne kao štakori ili psi, i to nas dodatno mobilizira da mislimo da je moguće potpuno ukinuti eksperimentiranje na životinjama.

Lajka je ušla u povijest kao jedan mit pobunjenika koji izlazi iz okvira toga svoga psećeg bitka i za mene, a i za mnoge druge, ona je ostala lajati u svemiru kao čin pobune protiv sustava koji ju je doveo tamo.

■ **Veliku pažnju tijekom Vaših nastupa posvećujete neobičnim pokretima ruku i prstiju. Što oni poručuju publici?**

- Oni su sastavni dio moje pobune. Ona nekad može biti politička s jedne, a s druge strane taj rat prstima može biti i izraz za društvenu pobunu ili otpor. Može to biti i odustajanje i priznavanje nemoći i onda tu dolazi do protesta protiv samoga života, protiv naše ranjivosti i krhkosti, kao protiv nekoga lošeg proizvoda. U »Lajci« taj rad prstiju usmjeren je protiv ideje da se mora osvojiti svemir, iza koje se krije znanstvena naivnost ili njihova korumpiranost da se stave u nečiju službu, ne znajući za što će se poslije njihova otkrića upotrijebiti.

> Za mene je svaka neprirodna smrt živog bića razlog za pobunu

■ **Kažete da je umjetnost za Vas sredstvo pobune. Zašto, protiv čega?**

- Za mene je svaka neprirodna smrt živog bića razlog za pobunu. I upravo zato umjetnost nema opravdanja da ne bude pobunjena, nema razloga ne biti. Bez toga, ona postaje svrha sama sebi i podržava jedan sebični koncept autora, koji ne priznaje ideju slučajnosti i namjere.

Razdvajanje Kugla glumišta

■ **Dramu na sceni tijekom Vaših nastupa uvelike nosi i glazbe, odnosni različiti spektar zvukova...**

- Zvuk je za mene medij koji vrlo dojmljivo šalje informaciju o nečijoj boli, odnosno kada je ona prisutna u nekome tijelu, zvuk šalje dominantno upozorenje u svijet. Zvuk je ono što nas pogađa vrlo brzo i direktno i zato je vrlo važan u mojim nastupima.

■ **Krajem 70-ih godina bili ste i jedan od osnivača Kugla glumišta. Što je danas ostalo od toga avangardnog kazališnog pokreta?**

- Što je danas ostalo od Kugla glumišta, moglo se vidjeti na zadnjem Eurokazu, gdje je u predstavi »Knjiga mrtvih« prikazano kako se taj pokret, iz 70-ih i 80-ih, miješa s današnjom situacijom. U toj predstavi ujedinili smo ta dva koncepta i pomiješali ih u načinu izvođenja. Kada je prije došlo do raskola Kugla glumišta, razdvojile su se takozvane meke i tvrde frakcije, a ja smatram da sam pripadao ovoj drugoj.

Kada govorim o sebi danas, smatram se predstavnikom jednog čudnog spoja metafizičkog političkog teatra, što na izgled izgleda nespojivo. Takav izričaj razvijam unazad zadnjih desetak godina, pogotovo otkad sam ušao u Teatar ITD, unutar Kulture promjene.

■ **Postoji li i kakva je danas organizirana avangardna kazališna scena u Hrvatskoj?**

- Može se reći da postoji. Iako danas ona ide više u smjeru u političke organiziranosti avangardnog teatra, a manje na umjetničkoj razini. Ta politička komponenta puno je izraženija nego što je bila nekad, kad se, uostalom, i nije bilo moguće politički organizirati izvan partijskog sustava. Nekad je bilo presudno pronaći način umjetničkog izražavanja koji će na najbolji način prokrijumčariti vaše ideje u svijet, među publiku.

Iz predstave »Lajka, prvi pas u svemiru«

HERMETIČNOST

Razmišljanja nakon predstave

■ **Je li Vaša umjetnost na neki način hermetična, u smislu da nije namijenjena širokim masama?**

- U neku ruku moje ideje zahtijevaju dodatni napor, dodatni trud nakon završetka same predstave. U tim trenutcima gledatelj se mora potruditi pronaći informacije i podatke koji će mu omogućiti da tu poruku snažnije prihvati i da shvati kako se ona može primjenjivati u bilo kojem drugom području ljudske djelatnosti. Utoliko je ta hermetičnost opravdana, iako je unutar samoga umjetničkog događanja radikalna i na neki način autistična. No, široko je otvorena u postproduktivnom razmišljanju, i daje priliku svakomu da osvijetli neka područja znanja koja su mu dotad bila u mraku. Upravo je to najuzbudljiviji dio svega.

OBLJETNICE 85. rođendan Slobodana Novaka

Veliki majstor riječi

ZAGREB - »Kada bih povjerovao u sve na rođendanu izgovorene riječi, mogao bih biti zadovoljan svojim životom, i obrnuto, kada bih bio zadovoljan svojim životom, možda bih povjerovao u ono što ste ovdje rekli«, kazao je skromno veliki književnik Slobodan Novak, sjedeći sa strane, u drugom redu, na obilježavanju svoga 85. rođendana u Društvu hrvatskih književnika u srijedu u jutro. Tonko Maroević iznio je svoju osobnu štoriju o Novakovu autobiografskom romanu »Izgubljeni zavičaj« koji mu se odmah svrstao i trajno ostao među deset najdražih knjiga, knjiga koje su ga obogatile. Novak je tu ostvario neobičnu lukavu naivnost ili naivno lukavstvo u kombiniranju dječje perspektive i naknadne pameti odraslih. Zahvalivši Novaku na toj knjizi, Maroević je priznao da na svom otoku i on ima barbu, a katkad sanja da je i sam Mali.

Predsjednik DHK Borben Vladović zaželio je slavljeniku sretan rođendan, a onda se osvrnuo na dio Novakova opusa koji se često marginalizira i kod drugih pisaca poput Šegedina, Slamniga i Šoljana, a to su radio-drame. U njima je, od »Strašno je znati« iz 1961. do monodrame »Sramota« iz 1995. godine, Novak poštovao sve karakteristike toga žanra bivajući odgovoran i precizan s riječima te pokazujući veliko umijeće korištenja kreativne tišine.

Veliki majstor riječi Slobodan Novak dugo je izbjegavao eksponiranje u novinama, a onda je u javnost ušao na velika vrata. Najprije je 2001. godine izašla knjiga razgovora »Digresije« koje je s Novakom radila Jelena Hekman, objasnio je Božidar Petrač. Već je ona razbudila duhove i pokrenula polemike, a tri godine poslije Novak ju je preradio i nadopunio preimenovavši je u »Protimbe«. Bila je to Novakova rječita i polemična duhovna autobiografija bogata reminiscencijama, ali i komentarima i refleksijama.

Joško Ševo svojim je čitanjem uvukao čestitare u svijet Novakova »Izgubljenog zavičaja«, a glumica Nada Subotić na trenutak je oživila lik Madone iz predstave po Novakovu romanu »Mirisi, zlato, tamjan«. [Ines Kotarac]

RAJKO ŠOBAT

Sa svečanosti u DHK: Slobodan Novak

KOMEMORACIJA Oproštaj od Tee Benčić Rimay

Pjesme kao stepenice prema vječnosti

RAJKO ŠOBAT

Zvonimir Mrkonjić, Dražen Katunarić, Nebojša Borojević i Goran Matović

ZAGREB - »Nemiran dan iz bjeline podiže te, ta ljubav prejaka je za javu pa ti upija sve pore sna. Samo ja znam da je ona poput smrti, ta ljubav, što je više pokušavaš udaljiti, bliža je.« Ti stihovi Tee Benčić Rimay iz »Sipinih osti« pročitani su na komemoraciji toj pjesnikinji, kritičarki i esejistici koja je poeziju smatrala stepeništem prema vječnosti, a koja je komemoracija održana u srijedu u Hrvatskome društvu pisaca u Zagrebu. Oproštaj od pjesnikinje koja je nakon duge i teške bolesti umrla 9. prosinca u rodnome Sisku, bila je uokvirena poezijom, baš kao što je, prema riječima njezina prijatelja, kolege i jednog od govornika, Dražena Katunarića, bio i njezin život. Njezinu poeziju čitao je Nebojša Borojević, a među ostalima od Tee Benčić Rimay prigodnim su se riječima oprostili njezini kolege i prijatelji Velimir Visković, Nadežda Čačinović i Zvonimir Mrkonjić. Na kraju toga tužnoga skupa izgovorena je »Ljubav« Antuna Branka Šimića u interpretaciji Gorana Matovića. [Neven Svilar]